

DAVANT DE LA VIOLÈNCIA RELIGIOSA I LA ISLAMOFÒBIA

La violència terrorista avança amb pas ferm sense circumscriure's a un únic país o a una sola religió: al llarg dels últims mesos s'ha atemptat en diferents països i en nom de les diferents confessions religioses. S'ha despertat però una onada d'odi dirigida principalment contra la població musulmana, tot deixant al seu pas un gran patiment en gent senzilla fidel a l'Islam.

Cap raó no legitima el recurs al terrorisme, però la nostra racionalitat exigeix una explicació. Desactivar el component religiós de la violència és avui un imperatiu fonamental per a qualsevol sistema cultural i per a totes les religions i savieses mundials, que obliga a discernir quins discursos i quines pràctiques confessionals del nostre àmbit representen un caldo de cultiu per a l'acció violenta. Tanmateix, tan necessari és advertir les complicitats com és just reconèixer el paper de les religions en la promoció de la pau: sense pau religiosa no hi ha pau civil. No podem construir un futur de pau en contra o al marge dels milions de creients de l'Islam, una important força religiosa, política i cultural. Vincular terrorisme i Islam és irracional, immoral i injust.

► És irracional

Les causes dels atemptats terroristes són múltiples i complexes: la personalitat de qui els comet, els contextos socials i històrics, la situació política, les estructures econòmiques, les conviccions religioses... Desactivar la violència religiosa requereix, doncs, abordar alhora les desigualtats econòmiques, les fractures socials, el rebuig a les minories, la por a qui és diferent, els etnocidis, les guerres que maten i el capitalisme que destrueix.

No es pot jutjar els atemptats terroristes al marge de les llargues i vergonyoses històries de dominació i d'ocupació colonial: el fet de veure o d'escoltar com molts membres del propi poble són assassinats per gent anomenada "civilitzada" du la persona que els comet a considerar que el sofriment que produeix no és comparable amb l'experimentat pel seu poble. Silenciar sistemàticament els crims i les atrocitats de l'Occident sobre països musulmans no ajuda a comprendre la resposta terrorista.

Així mateix resulta insuficient explicar els atemptats terroristes com a qüestió cultural efecte del conflicte de civilitzacions. Aquest enfocament ignora la impossibilitat de concebre les civilitzacions com magnituds unitàries i homogènies, la seua diversitat interna i les interaccions i influències mútues. No hi ha un conflicte inevitable entre l'Islam i l'Occident sinó una confrontació permanent entre allò pitjor de les religions i les civilitzacions.

En cada civilització les religions s'han agermanat amb la violència mitjançant la seua predisposició al fonamentalisme, el qual ofereix una legitimació absoluta, certeses simples i principis innegociables que exigeixen guerres innegociables (contra la ideologia de gènere, l'escola laica, el divorci i, en general, els estils de vida de la modernitat). La certesa més simple és considerar que la veritat està escrita en un llibre que, per ser dictat per Déu mateix, mereix una interpretació literal. Greu error és pretendre convertir les representacions teològiques (que incorporen imaginació, poètica, al·lusió) en pràctiques socials, tesis morals o mandats polítics. Alguns dels textos de la Bíblia i de l'Alcorà serien delictius en la seua literalitat. El problema és com es concep les afirmacions religioses.

I la certesa simple més perillosa és estimar que sense Déu no hi ha ordre ni cohesió social, convertint-lo en element de l'engrenatge institucional que aspira a sotmetre l'ordre polític, social i cultural a les lleis religioses (com ara l'Estat Islàmic o el règim de cristianisme). Si Déu és necessari per viure en harmonia, no trigaran en aparèixer les milícies confessionals i els adoctrinaments que anul·len les consciències tot impeding la gent pensar per ella mateixa. Es nega, així, una intuïció fonamental del Vaticà II: l'autonomia de la realitat, la qual es regiria per lleis pròpies encara que Déu no existís.

► És immoral

Abordar l'islam des del desconeixement i amb informacions esbiaixades és immoral. Afirmar que la comunitat islàmica mai no podrà ser pacífica ni democràtica nega la història; atribuir a l'islam allò que correspon a l'Estat Islàmic és tan impropï com atribuir al cristianisme el que correspon al nacionalcatolicisme. Justificar el terrorisme apel·lant a la instància religiosa evita la responsabilitat moral de qui atempta i eludeix la culpa col·lectiva.

Francesc adverteix que no es tracta d'una guerra de religió o d'un xoc de cultures sinó d'una guerra d'interès econòmic, orientada a acaparar recursos naturals i a dominar els pobles amb un altre ordre mundial. Per tal de desactivar la violència terrorista cal transformar les condicions històriques, econòmiques, polítiques, socials, culturals i religioses del nostre món. És immoral i enganyós deslligar el terrorisme islàmic d'unes altres accions igualment destructives i no identificades com a terrorisme. La violència presenta diferents epicentres de comportaments individuals i pràctiques col·lectives i institucionals.

D'altra banda, introduir la crisi migratòria en un context de discurs sobre el terrorisme desplaça el focus d'atenció envers una imatge enganyosa i falsa. En aquest sentit, la cimera europea postatemptat mantingué la política de vincular terrorisme i migració. Ja poden haver nascut a París, Brussel·les o Barcelona les persones que cometen atemptats, que seguiran sent marroquines tota la vida. Tot i amb nacionalitat espanyola o francesa no deixaran de ser "immigrants de segona o tercera generació".

El mite del boc expiatori (consistent a gestionar els conflictes del propi poble canalitzant-los vers un enemic comú a batre) quedà desactivat "d'una vegada per totes" per Jesús de Natzaret perquè cap persona no vessara sang mai més. Amb tot, el seu ressorgiment en ple segle XXI explica el rebuig, tan arrelat entre la població, a les minories immigrants, a les persones refugiades, gitanes o musulmanes.

► És injust

No s'ha d'ignorar que un dels objectius del terrorisme islàmic és l'eliminació de la població musulmana moderada (el 86% de les víctimes són musulmanes). No estan a un costat les víctimes occidentals i a un altre els botxins musulmans. En ambdós costats hi ha persones musulmanes, i sobre elles recauen les majors obsessions d'aquest terrorisme. Per això hi ha un nombre major de víctimes entre aquesta població.

És injust concebre l'atemptat terrorista com resultat d'un odi i d'una enveja cruel envers els valors de l'Occident: en la seua base no es troba tant l'enveja com la impotència de comprovar com, en moltes ocasions, el desenvolupament de l'Occident s'ha alimentat injustament de l'endarreriment dels pobles de l'Orient i de les seues contradiccions internes. La persona que afirma que els atemptats terroristes no podran amb els nostres estils de vida s'incapacita per descobrir i afrontar els components alienants de la nostra vida social.

És injust també convertir la seguretat de la població occidental en centre de les agendes polítiques i desplaçar a la cambra de l'oblit col·lectiu moltes tragèdies amagades, com si no tingueren el mateix valor les pors i les víctimes mortals en qualsevol altre lloc. La violència terrorista no es combat retallant llibertats, multiplicant mesures repressives i agents de l'ordre ni ampliant el codi penal. Només treballant per unes societats obertes, plurals, inclusives i laiques, capaces d'assumir com a propis els valors d'uns altres col·lectius, podem afavorir una humanitat més pacífica i de germanor universal.

València, abril de 2018

Grup de Seglars i Rectors del Dissabte